

א למכנה תומש דברים.
 רמב"ן הקדמה לס' דברים וביחוד החל מן "וסרם שיתחיל בניאור התורה..."
 "דברים א' א' ד"ה אמר אלה הדברים וביחוד מן "והטעם כי כאשר הואיל
 משה לבאר..."

- " ו' כ"ז " ה' אלוקים החל מן "והנה השלים התוכחות"
- " ד' ט"א " או יבדיל משה שלש ערים
- " כ"ו ט"ו " היום הזה ה' אלוקיך מצוץ
- 1. מהו מכנה ספר דברים לדעתו ולכמה הלקים יתחלק?
- 2. מהו מקומו המיוחד של פרקו בתוך הספר כלול?

ג. א. ראב"ע א ד"ה למען תחיו.
 ("ג"ה) בבעל מעור החל מן "וסי שלש עבר..."
 למה חוסיף דבריו "כי עובדי מצור נשמדו" לפסוק א, הלא בפירוש נאמר בפ' ג. ב. לא חוסיפו על הדבר... ולא תזרעו ממנו לשמר את מצות ה'...?

ספורנו ב ד"ה ולא תזרעו ממנו לשמר
 להבנת דבריו: סנהדרין כ"א: אמר ר' יצחק: מפני מה לא נתגלו טעמי
 תורה? שארי סתי מקראות נתגלו טעמן, נכסל בהן גדול העולם. כתיב
 (דברים י"ו) "לא ירבה לו נשים ולא יפור לבבו", אמר שלמה הכלב:
 אני ארבה ולא אסור - וכתיב (מלכים א' י'): "ויהיה לעם זקנת שלמה
 נסיו חסו את לבבו". וכתיב (דברים י"ו) "לא ירבה לו סוסים ולא ישיב
 את העם מצרימה". ואמר שלמה: אני ארבה ולא אסור - וכתיב (מלכים א' י')
 ותצא מרכבה ממארים.

כלי יקר ד"ה לא תוסיפו... בהכורנו "עוללות אמרים" סאמר ספ"ה פרטנו ס' לא
 תזרעו" אינו צווי, אלא פרושו דוגמת שאמר רבותינו: (ברכות כט')
 תרוסי ולא תחטא" (אלא תשתכר ביין ולא תחטא), כי "לא תחטא"
 אינו צווי, כי משום הוא, אלא פרושו: לא תרוסי, כדי שלא תחטא; כך פרושו
 כאן: "לא תוסיפו" ואז ממילא "לא תזרעו", דהו"ל "כל המוסיף גורע"
 (סנהדרין כ"ט)... כי מאן דעביד האי - נפיל גחא, והוא כמו נתינת טעם
 על "לא טוביבו".

העמק דבר לא תוסיפו וכו':... סמוך ענין אזהרה זו למקרא הקודם "למען תחיו..."
 וכאשר יש אמצעים אחרים להשיג דבקות אלוקי (צגון על ידי קרבנות
 שמכשירים את האדם להשיג דעת אלוקים), על כן אמר, כי ע"י החקים
 והמשפטים של התורה טוב יותר להשיג זה החיות מאשר באמצעים אחרים.
 ועל זה אמר: "לא תוסיפו", כי כל האמצעים שלא מדעת התורה (= שלא
 צוה עליהם התורה) יש להזתר ממניהם, שלא יביאו להוסיף על הדבר
 שהוא הלכות שבעל פה, מתוך נעימות המצוה הגעשית באהבת ה'.
 ולא תגרונו ממנו: מן הדבר שהוא הלכות שבעל פה, כדי לשמור את מצוות
 ה', הייגו את גוף המצוה לפי דעתו כהכשר אחכה דעת אלוקים...

- 1. בקושי אחד בטוקנו נתקלו שלשת המפורשים הנ"ל והשתדלו ליטבו
 בדרכים שונות. מהו הקושי?
- 2. לטעם מה נעזר ספורנו בדברי הגמרא הנ"ל?
- 3. מה ההבדל בין ספורנו לבין העמק דבר בתירוצו קושיהו?
- 4. מה הסיוע, לדעת בעל העמק דבר מלשון פסוקנו?

ד. ואחם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כלכם היום
 ראב"ע ג' ד"ה בבעל מעור החל מן ומי שלא
 ר"א י' קרב שבת הארץ (מתוך ההקדמה): כי גוי גדול אשר לו אלוקים קדושים
 אליו (דברים ד' ו') סגולתה של כנסת ישראל, שהיא מסתכלת על ההויה כולה
 באסתלקויה הקאירה של קודש; בכל עוז שיהיה היא מכירה, שהחיים שוים הם
 את ערכם רק באותה מדה שהם אלוקיים, וחיים שאינם אלוקיים אינם שוים לה
 מאומה. היא יודעת עוד, שבאמת אין חיים אלא אלוקיים ושונים שאינם אלוקיים
 אינם חיים כלל. והידיעה הזאת, הסוגיית בענין סגולתה של ישראל, שבעת עליה
 את שנתם עתה המיוחד לה, המוקבע על כל יחיד ויחיד מיחידיה. כי אורו
 וישערו של היחיד מלויים הם במדת ידעתו את התעמקותו והתבלטותו של החותם
 הכללי הזה, של הכרת ערך החיים רק באלוקיותם בתוך עומק נשמדו. "ואתם
 הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום."

מה ביניהם בהבנת הפסוק בכללו ובהבנת המלה "חיים" בפסוק זה
 במיוחד??

עצה טובה: לפסוק ב למד ספר העיקרים מאמר ג' פרק י"ז.
 יש לקחת תשובות (וגם שאלות) לגמרה ליבוביץ ירושלם קרית משה
 גומפנות, תשלומים וכדומה ליעקב אשכנזי, ירושלה ר" אומסיקין 48.